

Manuel de Pedrolo: *Text/Càncer*

TEXT/CÀNCER. Editorial Dopesa, Barcelona 1974

Eudald Puig i Mayolas

Text/Càncer constitueix, encara més que Sòlids en suspensió, un exercici d'experimentació literària. Però, en aquest cas no es tracta de buscar noves possibilitats expressives, noves formes o estructures novel·lístiques, sinó de fer un exercici gramatical (molt complex) en sentit gairebé literal. Aquest mòbil dóna al llibre una unitat perfecta.

En un «Primer Llibre», l'autor parteix d'una sèrie de cinc-cents vuitanta-tres mots escollits més o menys a l'atzar. Aquests mots (substantius, verbs en infinitiu, qualificatius, etc.) agrupats per ordre alfabètic, formen un minúscul diccionari, mitjançant el qual l'autor es proposa construir un tot significatiu ben redactat: el «Text A». I, més enllà encara, la posterior matisació i elaboració d'aquesta redacció arriba a donar una categoria literària a aquell text: en resulta un veritable conte. Aquest procés, però, es fa gradualment. Primerament l'autor col·loca els mots en un cert ordre, després dóna temps i persona als verbs, afegeix pronoms, verbs auxiliars, adverbis, preposicions i conjuncions, posa punts, comes, etc., fins arribar a la consecució de la història.

L'autor, doncs, actua com qui va configurant un dibuix amb els elements d'un trencaclosques. La diferència és que es tracta d'un trencaclosques semàntic el model del qual no és una figura concreta, sinó un concepte ben abstracte: una coherència, significació i qualitat literària.

En un «Segon Llibre», un cop elaborat literàriament aquell «Text A» depèn d'una harmonia lingüística, formal, psicològica, d'un equilibri en el to, en l'expressió i, en definitiva, jo diria d'una estètica adequada. Perquè el Text literari A pot fer-se malbé: pot degenerar ràpidament com a conseqüència del «càncer» de la retòrica i la gratuïtat. En quatre temps es produeix una veritable metàstasi lingüística: l'equilibri funcional s'ha mort, la capacitat suggeridora i la tensió del relat s'han mort, s'han mort per neoplàsia.

Finalment, en el «Darrer Llibre» l'autor sotmet el «Text B» al procés invers; gradualment substitueix substantius per pronoms, suprimeix adjectius, anul·la matisos, i el text es va emmagrint, perd relleu i mor per consumpció.

Potser també cal dir que totes dues històries (Text A i Text B) són dos contes ben reeixits, amb un cert lligam entre ells, una mica onírics, una mica kafkians...